

KİTAP İNCELEMESİ

YİNE YAZI YAZIYORUZ

Yrd. Doç. Günseli ORAL
PegemA Yayıncılık, 2003
2. Baskı

Ahmet GÜNEYLİ

Öğr. Gör., Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi

Lefkoşa/Kıbrıs , e-mail: ahmet_guneyli@hotmail.com

Anadili öğretiminin en temel amacı öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye çalışmaktır. Belirtilen amaca ulaşabilmek için ise “dinleme”, “konuşma”, “okuma” ve “yazma” gibi dört ana beceriden yararlanılır. Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmeye çalışılması, dil öğretiminin öteki derslerden farklılığını ortaya koymaktadır. Dil öğretimi bir bilgi dersi olmaktan çok, bir beceri kazandırma dersi olarak düşünülmelidir. O nedenle, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin etkin katılımının sağlanması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin kullanılması son derece önemlidir.

Anadili öğretimi tüm diğer derslerin temelini oluşturmaktadır. Kendi dilinde hedeflenen şekilde konuşamayan, okuyamayan veya yazamayan bir bireyin diğer derslerde güçlükler yaşaması kaçınılmazdır. Birey kendi dilinde yetkinliğe ulaştıkça, düşünen, üreten, tartışan, sorgulayan, problem çözen ve karar verebilen bir kişiliğe sahip olabilecektir. Türkçe öğretiminde dört temel dil becerisini etkin bir anlayışla geliştirmeye çalışarak öğrencilerin bilgi çağına uygun özellikler taşıması sağlanabilecektir.

Dil eğitimi ile ilgilenen birçok uzmana göre dört temel dil becerisi içerisinde en zor gelişeni yazma becerisidir. Yazma becerisinin zaman alan, düşünmeyi gerektiren, dilin kurallarına uyulması zorunluluğunu gözetken planlı bir süreç olduğu belirtilmektedir. Elbette herkes büyük yazar olamaz ama doğru yazma becerisini kazanabilir. Yazma becerisi doğuştan getirilen bir yetenek değil, doğrudan doğruya eğitimle elde edilen bir beceridir. Bu beceri, elverişli ortamda, uygulama ve denemelerle, özen ve çaba ile kazanılır.

Ülkemizde anadili öğretiminin bilgi aktarmacılığından kurtulup öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini kazanabilecekleri uygulamalara yönelmesi gerekmektedir. Bu amaçla, Oral, “Yine Yazı Yazıyoruz” adlı kitabında bireylerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik örnek uygulamalara yer vermiştir. Etkinliklerin en temel özelliği, öğrencilerin öğrenme-öğretme süreçlerine etkin olarak katılmalarını sağlayabilecek nitelikte olmalarıdır.

Oral, kitabın önsözünde düşüncelerini şöyle belirtmiştir: “Eğitim insanın merak ettiğini, onun işine yarayacak olumlu bilgi ve davranışlarla zenginleştirme sanatıdır; bir işkenci aleti değil. Yaratıcı yazma, eğitimdeki renklerden sadece birisidir. Yaratıcı yazma uygulamalarında öğrencilerin belli konular sayesinde kendi duygu ve düşüncelerini yazılı biçimde ifade etmeleri sağlanır. Yaratıcı yazı etkinlikleri (kişisel öyküler, şiirler, bilim kurgu örnekleri, fıkralar, deyişler vb.) öğrencileri neşelendirdiği ve kişiliklerini güçlendirdiği kadar, onların düşünme, soyutlama, sentezleme ve yorumlama gibi üst düzey zihinsel becerileri geliştirmelerine olanak tanır.

Kitabın başlığı, ‘Yine Yazı Yazıyoruz’ okura, ülkemizdeki öğrencilerin yazı ya da kompozisyon yazmaktan aslında ne kadar çok sıkıldığını çağrıştırmaktadır. Yazara göre bu durumun nedenleri açıkça ortadadır. Birçok eğitimci, yazma etkinliklerinde öğrencilerinin dünyayı bakışını yani dünyaya ilişkin görüşlerini sınırlandırmaktadır. Çocukların dünyayı algılayış biçimleri yetişkinlerden farklıdır. Yetişkinler, çocukların kendileri gibi düşünmesini beklemekte ve böylece onların yaratıcı düşüncelerinin önüne geçerek yazma ediminden uzaklaşmalarını sağlamaktadırlar. Bir diğer sorun ise öğrencilerin yazma becerilerinin yaşantılar yoluyla geliştirebileceğimizi göz ardı etmektir. Konu başlığını tahtaya yazmakla ya da öğrencilere bir atasözü verip yazmalarını beklemekle yazma öğretiminin verimli olabileceği düşünülemez. Konular, durumlar, olaylar yaşantılar yoluyla öğrencilerin kendi yaşamıyla içselleştirilmeli ve öğrencilerin öğrenme sürecine etkin olarak katılımı sağlanmalıdır. Hikayeleştirme, günlük tutma, gazete-dergi yayınlama, karikatür-resim yorumlama çalışmaları, bilmece sorma, mani ve tekerleme söyleme çalışmaları, oyunlaştırma etkinlikleri, sınıf kitaplığı oluşturma etkinlikleri, araştırma ödevleri ve grup çalışmaları, kütüphane, sergi ve fuarlara katılma, film, tiyatro ve sanatsal etkinliklere ilişkin izlenimler, anı ve geziler...vb. yazma becerisini geliştirmede kullanılmalıdır.

Kitabın birinci bölümünde, Oral, “Yaratıcılık; içimizde uyuyan ve uyandırılmayı bekleyen devdir.” diye başlıyor sözlerine. Eğitim sürecinde sadece bilgi aktarımını ön planda tutmak, yaratıcı ve duygusal gelişimi ise arka planda bırakmak yapılabilecek en büyük hatadır. Eğitimcilerin yapması gereken, öğrencilerinin kendilerini

keşfedip, kendi yaratıcı potansiyellerini geliştirebilecekleri renkli, neşeli ve zihinsel olarak bir parça zorlayıcı ortamlar yaratmaktır. Yaratıcılığı ve kişiliği geliştirecek yöntemlerden biridir yaratıcı yazma. Yazı yazma, cazip bir etkinlik olarak görülmez. Bu durumun nedenleri arasında sıkı kurallara uyma zorunluluğu vardır. Elbette yazı yazmanın kuralları vardır ama bunu yaparken çocukların ilgilerini dağıtmamak, dengeyi kurmak gerekir. Yaratıcı yazı, kişinin bir konudaki duygu ve düşüncelerini, hayal gücünü kullanarak, özgürce kağıda dökmesi demektir. Öğrencilerin kendilerini tanımalarına, paylaşma ve empati kurma becerilerinin gelişmesine katkı sağlanmaktadır.

İyi bir yazının özellikleri nelerdir? Ses, hareket, hafif dokunuş, bilgi aktarımı ve yaratıcılık. Bu özelliklere ek olarak iyi yazının aslında dürüst olması gerekliliğinden söz edilir. Yazar dürüstçe kendi sesini ortaya çıkarabilirse ve bunları iyi bir anlatımla yapabilirse o zaman yazının kalitesi yüksektir denilebilir.

Yaratıcı yazı etkinlikleri nasıl değerlendirilmelidir? Yaratıcı yazı etkinlikleri elbette değerlendirilir fakat bu değerlendirme alışlagelmiş şekilde değildir. Not vermek, öğrencileri kıyaslamak, yanlışlar bulmak yaratıcı yazmanın felsefesine aykırıdır. Yaratıcı yazıda özgün, akıcı fikirler üretip duygu ve düşüncelerini cesaretle, dürüstçe ve etkili biçimde kağıda dökme hedeflenmektedir. Yaratıcı yazı değerlendirmelerinde esere verilen önem kadar sürece de önem verilmesi gerektiği görüşü üzerinde birleşilmektedir. Öğrencinin ne kadar çok çaba harcadığı, ne kadar hevesli olduğu, sebat, sabır ve kendini geliştirme isteğine sahip olup olmadığı önemli kriterlerdir. Her öğrencinin bireysel gelişim süreci farklılık gösterdiğine göre, değerlendirme de bu farklılıkları kapsmalıdır.

Yaratıcı yazı için ne türlü kaynaklara ihtiyaç vardır? Yaratıcı yazı etkinliklerinde kağıt ve kalem dışında özel nesnelere gerek yoktur. Yaratıcı yazı etkinliklerinde kullanılabilir en önemli kaynaklar, yazıya ayrılan geniş zaman, çocukların kendi geçmiş yaşantıları, hayal güçleri ve beş duyularıdır. İkinci bölümde, öğrencilere verilen farklı konularla ilgili yazılar yer almaktadır. Aşağıda belirtilen konularda yazma etkinlikleri gerçekleştirilmiştir:

- 40 yaşına geldiğimde nasıl bir yaşamım olacak?
- Eğer gökten yağmur yerine şekerli su yağsaydı ne olurdu?
- Dünyanın en kötü komşusu nasıl biridir?
- Eğer bir hayvan olsaydım hangisi olurdu?
- Yüzünüzün en çok beğendiğiniz yeri hakkında bir dörtlük ya da yazı yazınız.
- İçinde ihtiyar bir adam, simit, şişe ve yaprak olan bir öykü yazınız.

Üçüncü bölümde, yazar, yaratıcı yazma etkinliklerinde kullanılabilir örnek uygulamalara yer vermiştir. Uygulamalar, eğitimciler tarafından doğrudan kullanılabilir nitelikte yönergeleri içermektedir. Uygulamalarla ilgili açıklamalar öğrenciler tarafından yazılmış yazılarla örneklendirilmiştir. Yaratıcı yazma uygulamaları aşağıda verilmiştir:

- Doğa ve çevre gezileri
- Müze gezileri
- Pencere problemi: şiir yazma
- Grupla beraber öykü yazma
- Sözcük türeterek öykü yazma
- Senaryo yazma
- Diyalog yazma
- Cümle birleştirme
- Kullanılan dili tahmin etme
- Müzik ve fotoğraflar eşliğinde yazma
- Öykü karakterleri oluşturma
- Özgün deyişler oluşturma
- Rüyalardan öyküler oluşturma
- Reklam metinleri oluşturma
- Eşyalarla diyaloglar

Dördüncü bölümde, yaratıcı yazının eğitim dışında ailede, iş dünyasında... vb kullanılması gerekliliğinden söz edilir. İşyerinde karşılaşılan problemlere yaratıcı çözümler getirme; işyerinde yaratıcı isim, logo, amblem, slogan bulma; iş stresinin olumsuz etkilerini azaltma; işyerinde çalışan kişilerin duygu ve düşüncelerini anlama; işyerinin geleceği için fikirler üretme... vb konularda yaratıcı yazmadan yararlanılabilir.

Beşinci bölümde, (üçüncü bölümde anlatılan) pencere tekniği ile yazılmış şiirlere yer verilmiştir.

Altıncı bölümde, (üçüncü bölümde anlatılan) müze gezileri kapsamında Antalya'daki müzeye götürülen kişilerin yazılarına yer verilmiştir.

Türkiye'de henüz yeteri kadar önemsenmemesine rağmen gelişmiş ülkelerde üzerinde önemle durulan önemli etkinliklerden biridir yaratıcı yazma. "Yine Yazı Yazıyoruz" adlı kitapta yaratıcı yazı uygulamaları ve örnekleri yer almaktadır. Kitapta çocukların yaratıcı düşünme kapasitelerinin boyutlarının ne denli derin olduğu örneklerle gözler önüne serilmiştir. Çocuk ve genç eğitimiyle uğraşan profesyoneller, terapistler, Türkçe ve

edebiyat öğretmenleri, eğitim yöneticileri, kendini daha etkin şekilde dışa vurmak isteyen gençler ve yazıyla ilgilenen kişiler için kitabın yararlı olacağı vurgulanabilir. Eğitim ve öğrenme süreci keyifle yürütülebilir. Eğitim insanların yaşamına yeni renklerin eklenmesi, merak uyandırmak, yeni mutluluk fırsatları yaratarak gençlerin hayatla mücadelelerinde yeterli hale gelmelerini hedeflemek demektir. Yaratıcı yazı ise eğitimdeki renklerden sadece birisidir.